

Το μοναδικό... χωριό εντός Αττικής!

Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Οικολογία & Κλιματική Κρίση, Αρχιτεκτονική & Περιβάλλον (χλωρίδα-πανίδα)

Αν και η έννοια του οικισμού χαρακτηρίζει κυρίως επαρχιακές περιοχές με δυσκολία στην πρόσβαση και απόσταση από την πρωτεύουσα και τον πολιτισμό, ο οικισμός Γ. Παπανδρέου δεν παρουσιάζει κανένα από αυτά τα χαρακτηριστικά. Όταν φτάνει κανείς στην κορυφή του λόφου που αποτελεί το φυσικό όριο μεταξύ των δήμων Γαλατσίου Φιλοθέης Ψυχικού και Αθηναίων, νιώθει την βουή της πόλης να απομακρύνεται και την ατμόσφαιρα να καθαρίζει...

Ρεπορτάζ : Νίκη Παπάζογλου

Οι γραφικοί χωματόδρομοι, οι κότες και τα σκυλιά απαραίτητο στοιχείο κάθε πλακόστρωτης αυλής, οι ταχυδρομικές θυρίδες αντί του ταχυδρόμου και η δεξαμενή νερού δίνουν την αίσθηση πως μόλις έφτασες σε έναν αγροτικό προορισμό εκτός Αθηνών, κι ας απέχεις στην πραγματικότητα μόλις 3,5 χιλιόμετρα από το κέντρο της πόλης.

Μικρά σπίτια με «μπαλκόνι» τον Λυκαβηττό και θέα όλη την Αθήνα. Μάντρες με

ξερολιθιά, γλάστρες από τενεκέδες και δεξαμενές νερού που είναι ακόμα σε χρήση στην ταράτσα των σπιτιών, μαζί με το εκκλησάκι της Αγίας Κυριακής, την μικρή παιδική χαρά και την αλάνα με τα καθίσματα στην οποία φιλοξενείται το πανηγύρι του οικισμού συνθέτουν την ιδιαίτερη αυτή ταυτότητα του οικισμού του Γ. Παπανδρέου.

Σύμφωνε με τους κατοίκους, το διαφορετικό αυτό χρώμα της περιοχής που διατηρείται μέχρι και σήμερα εν μέρει οφείλεται στον τρόπο δημιουργίας της αλλά και στο ιδιοκτησιακό καθεστώς των κατοικιών που υπάρχουν εκεί, το οποίο παραμένει ασαφές μέχρι τις μέρες μας.

«Μένω εδώ από το 1965. Όταν εγώ ήρθα εδώ πέρα το Πέραμα ήταν ξερολιθιές. Στην αρχή φτιάξαμε μια παράγκα η οποία σιγά σιγά μετατράπηκε σε σπίτι. Αλλά ουσιαστικά χτίσαμε πάνω στην άμμο. Εμένα μου έχει έρθει σήμερα ένα πρόστιμο 20.000 ευρώ , ενοίκια το λέει. Το πρόβλημα όμως δεν είναι αυτό, είναι περισσότερο πως εκτός από την όψη του χωριού διατηρούμε και την νοοτροπία του. Για να ακριβολογούμε όχι χωριό, σκορποχώρι. Δεν είμαστε μια γροθιά να παλέψουμε όλοι μαζί, ο καθένας παλεύει για τον εαυτό του. Γι' αυτό σου λέω, μια μπουλντόζα μας χρειάζεται. Αυτή μόνο θα λύσει την κατάσταση» αναφέρει χαρακτηριστικά ο κ. Παναγιώτης , κάτοικος του τελευταίου σπιτιού της οδού Πελοποννήσου του οικισμού.

Τα εκατό στρέμματα του οικισμού σήμερα περιλαμβάνουν 145 κατοικίες που δημιουργήθηκαν κυρίως στα μέσα της δεκαετίας του '60, με μόνιμο πληθυσμό περίπου 800 ατόμων. Τεκμήριο της δημιουργίας του οικισμού αποτελεί κι ένα σκίτσο του Μποστ εκείνης της περιόδου, με την Ανεργίτσα να κοιτάζει προς τα Τουρκοβούνια, όπου αστυνομικοί απωθούν αυθαίρετους οικιστές, που έσπευσαν κατά την προεκλογική περίοδο και αμέσως μετά τις εκλογές να χτίσουν στα Τουρκοβούνια αυθαίρετα πλινθόκτιστα σπίτια.

«Από όταν κατοικήσαμε εδώ και για πολλά χρόνια δεν είχαμε ούτε τα βασικά, ρεύμα, τηλέφωνο, ούτε καν νερό. Νερό μας έφερνε το γαϊδουράκι ο Βασίλης ο Κολοβελόνης, όπως ήταν το παρατσούκλι του, σε ντεπόζιτα στρατιωτικά μέχρι και την δεκαετία του '80. Και το χρησιμοποιούσαμε με συνετή οικονομία... το πρώτο νερό ήταν για τα άσπρα ρούχα, με λουλάκι πλέναμε τότε, το δεύτερο για τα χρωματιστά, το τρίτο για τα μαύρα και ό,τι περίσσευε το ρίχναμε στις ελιές για να ποτιστούν. Βέβαια σήμερα εκτός από αυθαίρετοι είμαστε και προνομιούχοι. Το 'χε πει και ο Στέφανος Μάνος όταν ήταν υπουργός και είχε δίκιο. Αυτό που βλέπω εγώ αν μείνω ξύπνιος εσύ ούτε που το ονειρεύεσαι... Μαγεύεσαι από την Ακρόπολη όταν την βλέπεις να φωτίζεται ξαφνικά, από την πολιτεία που ξαγρυπνά κι από αυτή που κοιμάται και ξυπνά με το που σβήνουν τα φώτα του δρόμου, όταν

σβήνουν στην ώρα τους. »... συμπληρώνει χαριτολογώντας.

Τα Τουρκοβούνια ή Λυκοβούνια των Αθηνών, η υψηλότερη λοφοσειρά στην κεντρική περιοχή του Λεκανοπεδίου της Αττικής ονομαζόταν στην αρχαιότητα Αγχεσμός, ονομασία που σχετίζεται με το οξύ σχήμα κάποιων κορυφών τους. Ήταν συνδεδεμένη με τη βασιλική βελανιδιά, το ιερό δέντρο του θεού Δία κατά τη μυθολογία. Όπως αναφέρει ο Πausανίας στα "Αττικά", ο λόφος ήταν αφιερωμένος και είχε στην κορυφή του ξόανο του Δίος «Διός άγαλμα Αγχεσμίου». Σύμφωνα με τον μύθο, από εκεί ο πατέρας των θεών έριχνε τις αστραπές και τις βροντές.

Επίσης όμως η ιστορία του τόπου συνδέεται και με την Ελιά, το δέντρο σύμβολο της πόλης που πρόσφερε ως δώρο η θεά Αθηνά κερδίζοντας την μονομαχία με τον Ποσειδώνα. Σύμφωνα με την «Ιστορία των Αθηνών» του Διονύσιου Σουρμελή, πάνω στο λόφο βρισκόταν το «Άλσος των Ευμενίδων», στο οποίο οδηγήθηκε ο Οιδίποδας από την κόρη του Αντιγόνη για να ξεπλυθεί από τα αμαρτήματα της οικογένειας των Λαβδακιδών και να δικαστεί. Σύμφωνα με την ίδια εκδοχή, αφού δικάστηκε, εξαφανίστηκε σε μία σπηλιά που βρισκόταν στα νοτιοανατολικά του βουνού.

Για το σημερινό όνομα Τουρκοβούνια επικρατούν δύο εκδοχές. Σύμφωνα με την πρώτη το όνομα δόθηκε εξαιτίας της μακράς παραμονής της στρατιάς του Τούρκου Πασά Ομάρ που κατέλαβε την Αθήνα ενώ η δεύτερη υποστηρίζει πως πήρε το όνομά της επειδή εκεί υπήρχε τουρκικό νεκροταφείο.

Οι πρώτοι ιδιοκτήτες της κορυφής των Τουρκοβουνίων, φαίνεται πως κατοικούσαν εκεί ήδη από το 1825, όπου εμφανίζονται και τα πρώτα συμβόλαια ιδιοκτησίας. Στη συνέχεια τα τμήματα του λόφου που κατείχαν οι τρεις πρώτες οικογένειες ιδιοκτητών της περιοχής άρχισαν να μεταβιβάζονται στις επόμενες γενιές, οι οποίες για αρκετά χρόνια χρησιμοποίησαν την γη κυρίως σαν βοσκοτόπια. Οι τότε άγονες εκτάσεις του λόφου δεν άφηναν πολλά περιθώρια για να κατοικηθούν.

Σχεδόν 40 χρόνια αργότερα προέκυψαν οι πρώτες διενέξεις των οικιστών. Οι ιδιοκτήτες άρχισαν να φιλονικούν για τα σύνορα των ιδιοκτησιών προκειμένου να καρπωθούν όσο μεγαλύτερο μερίδιο γης μπορούσαν. Όταν το πρόβλημα κλήθηκαν να λύσουν τα δικαστήρια, έγινε εκ νέου διανομή των εκτάσεων στους ιδιοκτήτες μετά από δημόσια κλήρωση. Έτσι κάποιες εκτάσεις άρχισαν να τεμαχίζονται σε οικόπεδα και να πωλούνται ενώ άλλες μεταβιβάστηκαν από γενιά σε γενιά στην κάθε οικογένεια.

«Κάτι παρόμοιο συνέβαινε και μέχρι πριν λίγα χρόνια και δεν είναι απίθανο να συμβεί και σήμερα αν δεν υπάρχει φράχτης που οριοθετεί το κτήμα. Εγώ θυμάμαι αρκετούς που λίγο λίγο επέκτειναν το κονάκι του προς όποια μεριά μπορούσαν» λέει χαρακτηριστικά ο κ. Παναγιώτης.

Παρόλα αυτά, τα Τουρκοβούνια παρέμειναν αμιγώς αγροτική περιοχή μέχρι και το 1944 όπου άρχισαν να κατασκευάζονται σταδιακά τα πρώτα σπίτια και να φτάνουν σε αυτά οι λιγοστοί πρώτοι μόνιμοι κάτοικοι. Ο κύριος όγκος των σημερινών κατοικιών κατασκευάστηκε στα μέσα της δεκαετίας του '60. Το 1964, επί πρωθυπουργίας Γεωργίου Παπανδρέου, παραχωρήθηκε έκταση 300 στρεμμάτων από την πλευρά του Πολυγώνου σε άπορες οικογένειες. Τότε χτίστηκαν τα 100 από τα σπίτια και το τμήμα αυτό του λόφου ονομάστηκε «Οικισμός Γ. Παπανδρέου».

Όταν το 1964 το δημόσιο επικαλέστηκε ότι η έκταση του ανήκε προσπάθησε να κατεδαφίσει τις μικρές κατοικίες. Η απόφαση όμως του δικαστηρίου αναγνώρισε πως η περιοχή δεν ήταν ποτέ δημόσια δασική έκταση.

Στην περίοδο της δικτατορίας όμως, η χούντα προχώρησε σε αναγκαστική απαλλοτρίωση της περιοχής. Ο δικτάτορας Παπαδόπουλος θέλοντας να χτίσει εκεί μια «νέα Αγια-Σοφιά» εξήγγειλε την κατασκευή «Ναού του Σωτήρος» στη κορυφή των Τουρκοβουνίων προς εκπλήρωση του «Τάματος του Έθνους» που είχε δοθεί από τους Επαναστάτες Οπλαρχηγούς το 1829.

Έτσι με νομοθετικό διάταγμα συστήνεται ειδικό ταμείο με σκοπό την συγκέντρωση πόρων και την πραγματοποίηση των αναγκών για το έργο απαλλοτριώσεων και με δυο υπουργικές αποφάσεις, μεγάλο μέρος της περιοχής κηρύσσεται σε καθεστώς αναγκαστικής απαλλοτρίωσης για λόγους δημοσίου συμφέροντος. Οι κάτοικοι ωστόσο αρνήθηκαν να αποχωρήσουν από τα σπίτια τους αφού, όπως αναφέρουν, στα έγγραφα που τους κοινοποιήθηκαν τότε, δεν προσδιοριζόταν ούτε η ακριβής έκταση που κατείχε το Κράτος αλλά ούτε και η θέση που θα γινόταν η ανοικοδόμηση του Ναού. Αν και η θεμελίωση και η έναρξη των εργασιών για το «Τάμα του Έθνους» έγινε με μια μεγαλειώδη τελετή στην μονή του Προφήτη Ηλία που ήδη λειτουργούσε στην περιοχή, τα έργα δεν προχώρησαν ποτέ και τα σχέδια για το Ναό που είχαν στοιχήσει ακριβά, περί τα 405 εκατομμύρια δραχμές, ξεχάστηκαν με την πτώση της χούντας.

Από τότε μέχρι και σήμερα το ιδιοκτησιακό καθεστώς με τις νομικές του αντιφάσεις, ταλαιπωρεί τους κατοίκους του οικισμού παραμένοντας δαιδαλώδες και ασαφές. Το 1975 το Υπουργείο Δημοσίων Έργων αποφασίζει την διαμόρφωση των Τουρκοβουνίων προκειμένου να δημιουργηθεί χώρος πρασίνου με την επωνυμία «Αττικό Άλσος». Ένα χρόνο αργότερα αίρεται το καθεστώς

απαλλοτριώσης για την περιοχή χωρίς όμως να υπάρχει μνεία για τον Οικισμό Γ. Παπανδρέου, ενώ στο ρυμοτομικό Σχέδιο Ψυχικού - Γαλατσίου όλος ο λόφος χαρακτηρίζεται ως κοινόχρηστος χώρος. Το 1993 το πρώην ΥΠΕΧΩΔΕ προσπαθώντας να δώσει λύση στην πολυνομία, νομιμοποιεί τα κτίσματα, γίνονται για πρώτη φορά έργα ρυμοτομίας και η περιοχή αποκτά δημόσιο δίκτυο ύδρευσης και φωτισμού ενώ ο Δήμος Αθηναίων εντάσσει την περιοχή στο 7ο Δημοτικό Διαμέρισμα δίνοντας και ονόματα στις οδούς του.

Πηγή: newsbeast.gr